

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת חגיגה דף יח

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

דף יח

"וְחַג הַקֶּצִיר ... וְחַג הָאֶסָף"

ריש לקיש רצה ללמוד ענין זה שיש לעצרת תשלומים מהכתוב האמור בה, "וְחַג הַקֶּצִיר בַּפּוּרִי מֵעֶשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג הָאֶסָף בְּצֵאת הַשָּׂנָה בְּאֶסְפָּד אֶת מֵעֶשֶׂיךָ מִן הַשָּׂדֶה" (שמות כ"ג ט"ז). שמשמע מהכתוב הזה, **שיש חג, כלומר הקרבת שלמי חגיגה, בזמן שאתה קוצר.** וביום טוב עצמו אסור לקצור, ואם כן, על כרחך הכוונה לימי חול שאחר יום טוב, ומכאן, שמביאים את הקרבנות גם אחר יום טוב.

ורבי יוחנן הקשה על כך, שאם כן כשנאמר בסוכות "וְחַג הָאֶסָף", גם יש לך ללמוד, שיש חג, כלומר הקרבת שלמי חגיגה בזמן שאתה אוסף, והלא האסיפה האסורה בכל שמונת ימי חג הסוכות, הן ביום טוב, והן בחולו של מועד, ואם כן נלמד מכאן, שמביאים חגיגה אף אחר הסוכות, וזה אינו.

אלא כשנאמר בסוכות "וְחַג הָאֶסָף", הכוונה שזה חג הבא בזמן אסיפה, ולא שאוספים בו בפועל, והוא הדין כשנאמר "וְחַג הַקֶּצִיר", **הכוונה שזה חג הבא בזמן קצירה, ולא שקוצרים בו בפועל.**

איסור מלאכה בחולו של מועד

נתבאר, שלדברי הכל, אסור לעשות מלאכה בחולו של מועד

שכן כשאמר רבי יוחנן, שהאסיפה אסורה בחולו של מועד, לא אמר לו ריש לקיש שלדעתו היא מותרת, הרי שהכל מסכימים שהיא אסורה, והוא הדין לשאר מלאכות.

ונחלקו חכמים, מנין שהמלאכה אסורה בחולו של מועד.

א. "אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים"

לדעת רבי יאשיה, ענין זה שאסור לעשות מלאכה בחולו של מועד, למד מהכתוב, "אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת פֶּאֶשֶׁר צִוִּיתָךְ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בּוֹ יֵצְאֶת מִמִּצְרָיִם וְלֹא יֵרְאוּ פְּנֵי רִיקָם" (שמות כ"ג ט"ו).

מתוך כך שנסמכו המילים "שִׁבְעַת יָמִים" למילים "אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר", נדרשים הם אצלם, כאילו נאמר "אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים".

וכל שמירה אזהרת לא תעשה היא, **כלומר, השמר שלא תעשה מלאכה כל שבעת הימים, וחולו של מועד בכלל.**

ב. קל וחומר.

לדעת רבי יונתן, ענין זה שאסור לעשות מלאכה בחולו של מועד, למד בקל וחומר.

שכן היום הראשון והיום השביעי אסורים בעשיית מלאכה, שנאמר, "וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶה לֹא יַעֲשֶׂה בָהֶם" (שמות י"ב ט"ז).

ומעתה, **אם יום ראשון ויום שביעי שאין קדושה לפניהם ולאחריהם, אסורים במלאכה. ימי חולו של מועד, שיש קדושה לפניהם ולאחריהם, קל וחומר שיהיו אסורים בעשיית מלאכה.**

והקשו על קל וחומר זה, הרי מצינו ימים שיש קדושה לפניהם ולאחריהם, הם הימים שבכל שבוע ושבוע, שיש שבת לפניהם ולאחריהם, ובכל זאת המלאכה מותרת בהם.

ותירצו, שאין להשוות את ימי חול המועד לשאר ימות החול, שכן בימי חול המועד מקריבים קרבן מוסף ובשאר ימות החול אין מקריבים קרבן מוסף.

וחזרו והקשו, שאין לומר שהטעם לאסור את ימי חול המועד במלאכה משום קרבן מוסף, שהרי בראש חודש גם כן מקריבים קרבן מוסף והמלאכה מותרת בו.

ותירצו, שמכל מקום ימי חול המועד עדיפים על ראש חודש, שימי חול המועד נקראים מקרא קודש, מה שאין כן ראש חודש.

ג. "כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ. שִׁבְעַת יָמִים"

לדעת רבי יוסי הגלילי, ענין זה שאסור לעשות

בקיצור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת חגיגה דף יח

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

מלאכה בחולו של מועד, למד מהכתוב האמור בסוכות, "ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו. שבעת ימים תקריבו אשה לה' ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם והקרבנות אשה לה' עפרת הוא כל מלאכת עבודה לא תעשו" (ויקרא כ"ג ל"ה-ל"ו).

מתוך כך שנשמכו המילים "שבעת ימים" למילים "כל מלאכת עבודה לא תעשו", נדרשים הם אצלם, כאילו נאמר "כל מלאכת עבודה לא תעשו. שבעת ימים", ואם כן המלאכה אסורה כל שבעה, וחולו של מועד בכלל.

ד. "אלה מועדי ה' מקראי קדש".

לדעת רבי עקיבא, ענין זה שאסור לעשות מלאכה בחולו של מועד, מבואר מהכתוב האמור בתחילת פרשת המועדות, "אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדים" (ויקרא כ"ג ד').

משמע שהכתוב בא ללמד על מועדים שהם מקראי קודש, ויש לקדשם מעשות בהם מלאכה.

ולא הוצרך הכתוב הזה ללמד על איסור מלאכה בראשון ובאחרון, שכבר נאמר בהם בפירוש, "ביום הראשון ושבתון וביום השמיני ושבתון" (ויקרא כ"ג ל"ט). אלא על כרחך בא הכתוב ללמד על חולו של מועד שאסור לעשות בו מלאכה.

ה. היקש ששה ימים לשביעי.

לדעת ברייתא נוספת, ענין זה שאסור לעשות מלאכה בחולו של מועד, למד מהכתוב, "ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עפרת לה' אלקיך לא תעשה מלאכה" (דברים ט"ז ח'), הוקשו כל ששה ימים ליום השביעי.

ומעתה, כשם שיום שביעי עצור ממלאכה, כאמור בו, "לא תעשה מלאכה", כך כל ששה עצורים ממלאכה.

אלא שיש חילוק בדבר, יום שביעי שנאמר בו "עפרת" בפירוש, עצור הוא מכל מלאכה, וחולו של מועד, שלא נאמר בו בפירוש, אינו עצור מכל מלאכה.

ומאחר שאמר לך הכתוב שהם עצורים ממקצת מלאכות, ומותרים במקצת, ולא פירש איזו המותרת ואי זו אסורה, דע וראה, שלא מסרן אלא לחכמים, היודעים להבין על איזהו להטיל ההיתר ועל אי זה להטיל האיסור.

והם יאמרו איזהו יום טוב על פי קידוש הראייה, ואסור בכל מלאכה, ואיזהו חולו של מועד, שאינו אסור בכל מלאכה, ועל חולו של מועד יגידו לך, מלאכה האסורה, דבר שאינו אבד, ומלאכה המותרת, דבר האבד.

עצרת שחל להיות בשבת

כשחל עצרת בשבת, הכל מודים שאין מביאים בו לא עולות ראיה ולא שלמי חגיגה, שאין קרבנות יחיד דוחים את השבת, ואם כן הכל מביאים את קרבנותיהם אחר השבת והרי יום טבוח אחר השבת.

ונחלקו הצדוקים עם החכמים בקביעת עצרת, שהחכמים אומרים, לעולם הקרבת העומר בששה עשר בניסן, ועצרת ביום חמישים שלו. והצדוקים היו אומרים, שהקרבת העומר לעולם באחד בשבת שאחר חמישה עשר בניסן, ועצרת ביום חמישים שלו, ונמצא שלדבריהם לעולם עצרת באחד בשבת.

וכשחל עצרת בשבת, ודוחים את הקרבת עולות הראיה ושלמי חגיגה לאחד בשבת, נמצא שדוחים אותו ליום שהצדוקים אומרים שהוא הוא עצרת.

וכדי שלא יהיו סבורים שמביאים עולות ראיה ושלמי חגיגה באחד בשבת משום שהוא עצמו עצרת כדעת הצדוקים, עושים ביום זה דברים המראים שאינו יום טוב. ובכלל זה, שאחר העבודה אין כהן גדול מתלבש בגדים נאים של יום טוב, ומותרים בו ביום בהספד ובתענית.

ודווקא כשחל עצרת בשבת ונעשה יום הטביחה של הקרבנות באחד בשבת, מותרים בו בהספד ותענית.

אבל כשחל עצרת בשאר ימים, והביאו הקרבנות באחד מימי השלמה שלו שאינו אחד בשבת, אסורים בהספד ותענית. ולכן

קישור לקבלת ה"בקיצור"

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת חגיגה דף יח

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

דברים שנאמרו בתרומה

ובכורים ולא במעשר וחולין

הביכורים דינם כתרומה, שגם הם קרויים תרומה, כמו שנאמר, "וּתְרוּמַת יִדְדָךְ" (דברים י"ב י"ז), ואמרו חכמים שהכוונה לביכורים.

ובמסכת תרומות נשנו דברים שנאמרו בתרומה וביכורים ולא במעשר וחולין.

א. **זר שאוכל תרומה במזיד, מתחייב על כך מיתה בידי שמים.** שנאמר בתרומה, "וּמִתּוֹ בּוֹ כִּי יִחַלְלֶהוּ ... וְכָל זֶר לֹא יֹאכְלֶה" (ויקרא כ"ב ט"ז), לומר, שזר שאוכל תרומה חייב מיתה. ומעשר שני וחולין מותרים לזרים.

ב. **זר שאוכל תרומה בשוגג, משלם קרן וחומש.** שנאמר, "וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קִדָּשׁ בְּשִׁגְגָה וְיִסַּף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַפֹּהֵן אֶת הַקִּדָּשׁ" (ויקרא כ"ב י"ד). ומעשר שני וחולין מותרים לזרים.

ג. **התרומה אסורה באכילה לזרים באיסור לא תעשה.** ומעשר שני וחולין מותרים לזרים.

ד. **התרומה הניתנת לכהן, נעשית שלו לכל דבר כשאר נכסים שלו,** ומקדש בה אשה, וקונה בדמיה עבדים וקרקעות ובהמה טמאה. ומעשר שני אינו שייך לבעליו כשאר נכסי הדיוט לקנות בו עבדים וקרקעות, שלא ניתן אלא לאכילה ושתיה וסיכה.

ה. **התרומה שנתערבה בחולין, אף על פי שהחולין מרובים מהתרומה, אין התרומה בטלה בהם, והכל נידון כתרומה, ואסור לזרים, אלא אם כן היו החולין מאה חלקים כנגד התרומה [=עולה באחד ומאה].**

ו. **התרומה טעונה נטילת ידים אף לנגיעה בה, כי סתם ידים שניות הן לטומאה, ושני לטומאה פוסל את התרומה.** ומעשר שני וחולין אינם טעונים נטילת ידים לנגיעה בהם שאין שני לטומאה פוסל אותם להיות שלישי.

ז. **טמא שנטמא טומאה מהתורה, כגון שנגע בשרץ, אף אם טבל, עדיין הוא אסור בתרומה עד שיעריב שמשו, כלומר עד צאת הכוכבים.** ובמעשר שני מותר מיד אחר שטבל.

הטעונים טבילה מדברי סופרים

יש שהם טהורים מהתורה, וחכמים גזרו עליהם שיהיו פוסלים את התרומה, עד שיטבלו. והם מנויים במסכת שבת בין שמונה עשר גזרות שגזרו בית שמאי ובית הלל, כגון מי שאכל מאכל שהוא ראשון לטומאה, או מאכל שהוא שני לטומאה, או שתה משקים טמאים. ומבואר במסכת פרה, שכל אלו גזרו עליהם חכמים שיהיו הם כשניים לטומאה.

ולפיכך, אם נגעו טמאים אלו בקדשים, טימאו את הקדשים שנגעו בהם להיות שלישי לטומאה, שיהיו אותם קדשים פוסלים קדשים אחרים להיות רביעי לטומאה. שבקדשים אף הוולד הרביעי לטומאה נפסל.

ואם נגעו בתרומה, פסלו אותה, שתהא היא עצמה שלישי לטומאה, אבל היא אינה פוסלת תרומה אחרת להיות רביעית. שבתרומה הוולד השלישי נפסל, אבל וולד רביעי לטומאה, אין בה.

ובחולין הם מותרים לגמרי אף באכילה, כי השני אינו פוסל את החולין להיות שלישי, שאין בחולין אלא וולד ראשון ושני בלבד.

ולדעת רבי מאיר, מעשר שני דינו כחולין, והם מותרים בו באכילה של פירות. וחכמים חולקים, ואומרים, שהם אסורים לאכול מעשר שני.

כוונה בנטילת ידים ובטבילת ידים

נתבאר, שאופן טהרת הידים לחולין ולמעשר שני ולתרומה שווים הם. בנטילה מכלי שיש בו רביעית.

ויש חילוק בין הנטילה לחולין לבין הנטילה למעשר שני ולתרומה. הנוטל ידיו לחולין, ידיו טהורות, אף כשלא נתכוון. אבל למעשר שני ולתרומה, אין ידיו טהורות, עד שיתכוון.

וכמו כן המטביל ידיו לקדשים, אין ידיו טהורות עד שיתכוון.